

Пугачевська Катерина Йосефівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту
та управління економічними процесами,
Мукачівський державний університет

РОЗДРІБНИЙ ТОВАРОБОРОТ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ

Наукова стаття присвячена актуальному питанню оцінки тенденцій розвитку роздрібно-товарообороту підприємств України та визначенню проблем у його функціонуванні з огляду на перебування роздрібно-торгівлі під впливом трансформаційних змін, зумовлених економічними та політичними факторами. Мета статті полягає у дослідженні тенденцій та проблем розвитку роздрібно-товарообороту підприємств України. Вирішення поставленої мети здійснюється на основі характеристики роздрібно-товарообороту як макроекономічного показника та визначенні його зв'язку з такими індикаторами, як рівень купівельної спроможності населення, стабільність національної грошової одиниці, стан грошового обігу, рівень бюджетних надходжень та потенціал розвитку експорту. Проведено аналіз індикаторів соціально-економічного розвитку України. Оцінено показники роздрібно-товарообороту підприємств України за регіонами та товарними групами. Здійснено аналіз обсягів виробленої продукції за окремими видами економічної діяльності. Оцінено частку продажу споживчих товарів, що вироблені на території України, з метою оцінки рівня імпортової експансії на внутрішньому ринку. Проведено ретроспективу місця України у Глобальному рейтингу конкурентоспроможності у розрізі 12-ти його складових. Наукова новизна отриманих результатів полягає у визначенні ключових загроз зростаючої імпортової експансії на внутрішньому ринку України та характеристиці взаємозв'язку девальвації національної грошової одиниці та цінової конкурентоспроможності вітчизняних товарів. Практична значущість полягає у можливості врахування проведених розрахунків при виборі методів та інструментів регулювання роздрібно-товарообороту органами державної влади. Водночас дана проблематика тісно взаємопов'язана з удосконаленням регуляторних заходів у сфері роздрібно-товарообороту та вимагає подальших досліджень у цій сфері.

Ключові слова: внутрішній ринок, роздрібний товарооборот, торговельне підприємство, умови торгівлі, конкурентоспроможність, девальвація, інфляція, управління товарооборотом, сальдо зовнішньоторговельного балансу.

ВСТУП

Внутрішня торгівля є однією з важливих галузей національної економіки, що забезпечує підтримку вітчизняних товаровиробників, сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств, забезпечує наповнення бюджету країни, підтримує збалансованість виробництва й споживання, формує частку валової доданої вартості країни, забезпечує економічно активне населення робочими місцями. В умовах євроінтеграційних прагнень України, незважаючи на труднощі соціально-економічного й політичного характеру, торговельна діяльність залишається однією із ключових галузей національної економіки.

Роздрібний товарооборот виступає індикатором соціально-економічного розвитку країни та суттєво впливає на стан грошового обігу, стійкість національної грошової одиниці, рівень бюджетних надходжень, а також визначає масштаби імпортоспоживання та потенціал розвитку експорту.

Постановка проблеми. Розвиток роздрібно-торгівлі України є складним і динамічним процесом, що відбувається нині в умовах трансформаційних перетворень, зумовлених чинниками правового, соціального, політичного та економічного характеру. Волатильність вищенаведених чинників відображається на тенденціях розвитку ринкового середовища торговельних підприємств і потребує

імплементативних викликів ринку підходів до управління для забезпечення ефективного використання їх ресурсного потенціалу.

Останнім часом роздрібна торгівля в Україні перебуває під впливом кризових явищ. Фінансова та інвестиційна нестабільність у країні, що обумовлена політичними й економічними перетвореннями, призводить до зниження попиту на товари, послуги та формування суттєвих диспропорцій на споживчому ринку України. Відтак, дослідження тенденцій розвитку роздрібно-товарообороту в Україні є надзвичайно актуальним з метою виявлення проблем та потенційних загроз внутрішнього ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження проблем розвитку внутрішньої торгівлі відноситься до сфери наукових інтересів провідних вітчизняних дослідників: І. Височина [1], С. Давиденко [2], Я. Жаліло [3], В. Лагутіна [4], А. Мазаракі [4], В. Точиліна [6], М. Якубовського [7] та ін., які досліджували широке коло проблем теоретичного та прикладного характеру, пов'язаних із функціонуванням сфери торгівлі та внутрішнього ринку. Однак мало дослідженими залишаються проблеми роздрібно-товарообороту України, зумовлених підписанням економічної та політичної частини Угоди про Асоціацію з Європейським Союзом, відкриттям внутрішнього ринку для іноземної конкуренції, а також рівнем конкурентоспроможності вітчизняної продукції порівняно з іноземними

аналогами.

Мета статті (постановка завдання). Мета статті полягає у дослідженні тенденцій та проблем розвитку роздрібного товарообороту підприємств України.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Кількісні та якісні перетворення у роздрібній торгівлі України відбуваються під впливом ряду чинників, серед яких слід виділити купівельну спроможність, рівень товарозабезпечення, рівень розвитку матеріально-технічної бази, інституціональні перетворення, а також рівень концентрації та конкуренції.

Упродовж 2000-2015 рр. економічне зростання в Україні характеризувалось нестабільністю, суттєвим зниженням реальних темпів у 2005 і 2008 р., кризовим спадом у 2009 р. та наростаючим падінням ВВП починаючи з 2013 р. Падіння промислового виробництва у 2009 р. становило 22% і було зумовлено наслідками світової фінансово-економічної кризи.

Однак, у 2015 р. знову було зафіксоване надзвичайно високе падіння на рівні 13,4%, що було викликано скороченням зовнішнього і внутрішнього попиту на товари та послуги та зменшення обсягу прямих іноземних інвестицій.

Незважаючи на позитивну динаміку виробництва сільськогосподарської продукції протягом тривалого часу, у 2015 р. спостерігалось її скорочення на 4,8%. Зростання інфляції (48,7% у 2015 р.) значно вплинули на обсяги реальних наявних доходів населення, що у 2015 р. зменшились на 27,7%. Протягом 2014-2015 рр. спостерігалось зменшення фізичних обсягів роздрібного товарообороту – 90,0 та 80,2% відповідно. Суттєвим залишається розрив у обсягах роздрібного товарообороту у міських та сільських регіонах. Зокрема у 2000 р. цей розрив становив 3,64 рази на користь міських поселень, а у 2015 р. – 4,85 рази. Слід зазначити, що скорочення роздрібної торговельної мережі на селі гальмує позитивні зрушення у територіальній організації роздрібної торгівлі.

Таблиця 1.

Індикатори соціально-економічного розвитку України

Показник	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ВВП реальний, відс. зміна	5,9	2,7	2,3	-15,1	4,1	5,2	0,2	-4,6	-7,5	-10,0
Промислове виробництво, % до попереднього року	13,2	3,1	-3,1	-21,9	11,2	8,0	-0,5	-4,3	-10,7	-13,4
Валова продукція сільського господарства, відс. зміна	9,8	0,1	17,1	-1,8	-1,5	19,9	-4,5	13,3	2,8	-4,8
Інфляція, до грудня попереднього року	20,8	9,5	23,0	14,3	9,1	4,6	-0,2	0,5	24,9	48,7
Роздрібний товарооборот, млрд. грн.	28,7	90,0	246,9	230,9	271,4	350,1	405,1	420,1	427,5	487,6
Індекс фізичного обсягу роздрібного товарообороту, % до попереднього року	108,1	123,4	117,3	79,1	110,1	113,2	112,3	106,1	90	80,2
Роздрібний товарооборот на душу населення, грн/особу, у т.ч.:	585	1911	5338	5015	5916	7659	8885	9236	9941	11380
- у міських поселеннях	766	2596	7234	6722	7878	10180	11849	12313	13146	15071
- у сільській місцевості	210	468	1238	1299	1623	2119	2344	2408	2779	3106
Реальні наявні доходи населення, відс. зміна	4,1	23,9	7,6	-8,5	17,1	8,0	16,0	4,0	-3,0	-27,7

Джерело: розраховано автором за даними [8]

Зростання і вдосконалення внутрішнього ринку значною мірою залежить від динамічного та ефективного розвитку торгівлі вітчизняними товарами широкого вжитку. В Україні сформувався специфічний трисегментний внутрішній ринок: організований ринок, який охоплює облікований товарообіг зареєстрованих торговельних підприємств; ринок фізичних осіб – приватних підприємців, який охоплює дрібнооптову і дрібнороздрібну мережу; «тіньовий сегмент», який включає незареєстровану мережу торгівлі [4, с. 18].

Слід відмітити, що у структурі обсягу

виробленої продукції частка оптової та роздрібної торгівлі протягом 2012-2014 рр. зросла з 16,0% до 17,1% (табл. 2). Натомість частка промисловості, транспорту, фінансової та страхової діяльності навпаки зменшилась.

Важливим аспектом аналізу розвитку роздрібного товарообороту підприємств України є його регіональний розподіл (рис. 1). Як свідчать наведені дані, у 2015 р. найбільші обсяги роздрібного товарообороту припадали на підприємства м. Київ – 15,6%, що зумовлено, у першу чергу чисельністю його мешканців (зокрема, станом на 1 січня 2016 р.

кількість постійного населення м. Київ становила 2865 тис. осіб), концентрацією значних обсягів грошових доходів населення та їх витрачанням на придбання товарів саме в даному регіоні, зосередженістю значної кількості оптових та роздрібних підприємств у Києві (1036 одиниць станом на 01.01.2016 р., що становить майже 9% загальної їх чисельності). З-поміж інших регіонів країни помітними обсягами роздрібного товарообороту характеризуються підприємства

Дніпропетровської (9,3%), Харківської (8,9%), Одеської (7,1%), Львівської (5,7%) областей. Слід відмітити, що взятий для порівняння 2012 р. яскраво відображає значну частку Донецької (10,3% у 2012 р.) та Луганської (4,4%) областей у структурі роздрібного товарообороту, частка яких у результаті окупації частини Східних регіонів України склала у 2015 р. 3,0 % та 0,7% відповідно.

Таблиця 2

Обсяг виробленої продукції підприємств в Україні у 2012-2014 рр.

Вид економічної діяльності	2012		2013		2014	
	млн. грн.	у % до підсумку	млн. грн.	у % до підсумку	млн. грн.	у % до підсумку
Сільське, лісове та рибне господарство	154607,2	5,6	174622,7	6,5	288133,3	9,0
Промисловість	1289377,5	46,8	1215314,6	45,2	1432212,4	44,9
Будівництво	130312,8	4,7	158892,5	5,9	171454,7	5,4
Оптова та роздрібна торгівля	441063,1	16,0	398929,4	14,8	546527,6	17,1
Транспорт	203786,2	7,4	202379,1	7,5	212537,2	6,7
Фінансова та страхова діяльність	222604,9	8,1	200520,3	7,5	87284,1	2,7
Інші види економічної діяльності	199716,2	7,3	219627,5	8,2	452688,4	14,2
Усього	2754897,2	100,0	2687614,0	100,0	3190837,7	100,0

Джерело: розраховано автором за даними [8]

Одним із важливих аспектів аналізу структури товарообороту є дослідження частки споживчих товарів, вироблених на території України. Досліджувані показники дозволяють частково оцінити експансію імпорتنих товарів на території України та

виявити ті види діяльності, які неспроможні задовольнити внутрішній попит конкурентоспроможною вітчизняною продукцією [3, с. 43].

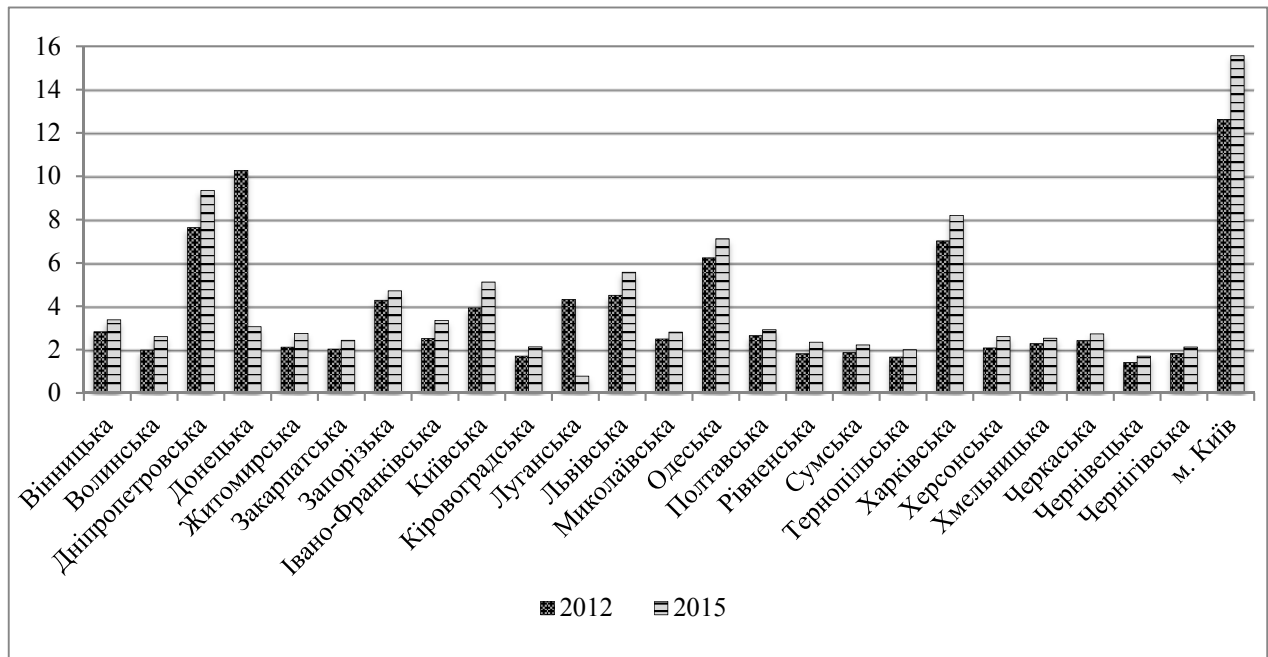

Рис. 1. Регіональна структура роздрібного товарообороту в Україні у 2012-2015 рр., %

Джерело: побудовано автором за даними [8]

Слід акцентувати увагу на тому, що з 2005 р. спостерігалось зменшення частки у роздрібному

товарообороті підприємств товарів вітчизняного виробництва, причому як продовольчих, так і

непродовольчих. Як і раніше, національні товаровиробники більшою мірою панують на продовольчому споживчому ринку України, де їх частка в реалізації продукції через торговельну мережу підприємств у 2006-2015 рр. коливалася в межах 85,5-90,9%. На ринках продовольчої продукції слід відмітити потужне посилення імпортової складової у таких товарах, як риба і морепродукти (40,2% у 2015 р.), вироби макаронні (21,7%), алкогольні напої (19,5%) (табл. 3). Отже, можна констатувати, що вітчизняна харчова промисловість загалом забезпечує зростаючий попит населення і ситуація на ринку продовольчих товарів не викликає особливого занепокоєння. Проте зовсім інша ситуація складається на ринку непродовольчих товарів, де частка товарів вітчизняного виробництва становить у 2015 р.

рекордний за останні 10 років показник у 39%. У цьому сегменті споживчого ринку тенденція збільшення імпортованої продукції спостерігається практично за більшістю товарних позицій не лише високотехнологічних, але й за майже усіма видами продукції легкої промисловості.

Це дає змогу стверджувати, що вітчизняне виробництво переважно неспроможне випускати конкурентоспроможну за якістю продукцію, а відтак, має місце ситуація, коли за рахунок імпортованої продукції задовольняється 94,3% внутрішнього попиту в одязі та білизні з тканин, 96,9% у взутті, 73,3% у текстильних товарах. Водночас розширення попиту населення в товарах повсякденного вжитку є об'єктивним явищем і повинно сприятимати на розвиток власної країни, а не на розвиток інших країн.

Таблиця 3

Частка продажу споживчих товарів, які вироблені на території України, через торгову мережу підприємств, %

Товарна група	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Усі товари	70,5	67,3	64,5	63,1	67,4	64,3	61,9	58,9	57,2
<i>Продовольчі товари</i>	90,9	89,3	88,2	88,2	88,4	88,2	87,2	86,3	85,5
М'ясо та птиця свіжі та заморожені	96,9	96,1	94,7	96,5	95,6	97,1	96,6	95,1	93,6
Риба і морепродукти харчові	80,6	76,5	72,8	73	72,5	70,4	68,8	66	61,4
Консерви, готові продукти рибні	79,1	74,5	75	77,3	74,6	73,8	72,4	73,3	70,7
Молоко та продукти молочні	94,5	93,6	93,2	92,9	92,5	94,5	94,2	92,6	90,2
Олії рослинні	94,3	92,9	92,9	92,9	92,6	93,3	94	93,1	93,4
Маргарин	95,8	93,2	92,8	92,7	93,7	95,5	97	96,6	95,8
Цукор	99	98,4	95,4	97,2	96,8	98,8	98,4	98,2	98
Свіжі овочі	90,5	90,6	87,5	88,7	87	90,6	86,6	77,7	83
Напої алкогольні	92,1	89,7	88,7	88,5	89,1	87,4	86,1	84,3	81,8
<i>Непродовольчі товари</i>	57,6	55,2	52,9	51,2	54,7	50	47,2	41,9	39
Товари текстильні та галантерея	45,1	37,7	38,2	47,8	46,4	41,1	42,7	34,2	26,7
Вироби панчішно-шкарпеткові	58,6	45,8	38,8	41,4	43	38,3	37,7	37,8	40,1
Взуття	9,3	6,9	4,4	4,6	6,4	4,2	3,6	2,8	2,3
Книги, газети, журнали	87,1	81,1	81,6	83,5	85,6	87	87,5	89	89,8
Комп'ютери, периферійне устаткування, програмне забезпечення	22,5	18,8	16,7	11,4	11,7	6,1	3	1,2	0,9
Фотографічне, оптичне та точне устаткування	3,7	2,9	1,3	1,3	3,3	5,5	3,9	1,2	1,7
Ігри та іграшки	40	35,1	30,2	39,8	37,7	33,7	30	23,2	20,5
Мотоцикли, деталі та приладдя для них	40	13,9	12,3	4,6	3	0,6	0,8	0,2	0,6
Автомобілі та автотовари	23,1	34,9	38,8	31,5	24,3	18,6	14,6	12,6	10,7
Меблі	73,8	71,9	69,1	63,6	62,1	56,7	55	54,2	49,9
Побутові електротовари та освітлювальне приладдя	8,1	8,8	8,9	10,5	14,8	11,4	11	10,7	11,5

Джерело: розраховано автором за даними [8]

За таких умов необхідним є вжиття заходів, спрямованих на підтримку українських товаровиробників на внутрішньому ринку України. Основна увага при цьому має приділятися стимулюванню споживчого попиту на вітчизняні товари та створенню необхідної нормативно-правової

бази для забезпечення їх доступності для населення. Поряд з прямими заходами стимулювання споживчого попиту (зростанням реальних доходів населення), слід розробити інструменти непрямого, зокрема, через вплив на уподобання споживачів шляхом пропаганди вітчизняних товарів [1, с. 35]. Девальвація гривні

підвищила ціни на імпорتنу продукцію на внутрішньому ринку України і власне цей фактор може спрацювати на користь внутрішнього товаровиробника у частині підвищення його цінової конкурентоспроможності. Однак, з урахуванням темпу падіння промислового виробництва (-13,4% у 2015 р.) та з урахування рівня зношеності основних фондів (83,5% у 2014 р.) виникає проблема у спроможності вітчизняного виробництва забезпечити задоволення

внутрішнього попиту якісною продукцією. Це зумовлює імпорتنу експансію ринку України товарами з Китаю, частка яких у загальному обсязі імпорту у 2015 р. становить понад 10%.

За показником ефективності ринку товарів Україна у 2015-2016 рр. займала 105 позицію. Загалом Україна за своїм профілем схожа на країну з середнім рівнем добробуту, що відповідно до теорії Портера, знаходиться на другій стадії розвитку (табл. 4).

Таблиця 4

Індекс конкурентоспроможності України у 2012-2015 рр.

№	Показник	2012-2013*		2013-2014		2014-2015		2015-2016	
		Рейтинг	Оцінка	Рейтинг	Оцінка	Рейтинг	Оцінка	Рейтинг	Оцінка
	Глобальний індекс конкурентоспроможності	73	4,1	84	4,1	76	4,14	79	4,0
1	Якість інститутів	132	3,1	137	3,0	130	3,0	130	3,1
2	Інфраструктура	65	4,1	68	4,1	68	4,2	69	4,1
3	Макроекономічна стабільність	90	4,4	107	4,2	105	4,1	134	3,1
4	Здоров'я і початкова освіта	62	5,8	62	5,8	43	6,1	45	6,1
5	Вища освіта і професійна підготовка	47	4,7	43	4,7	40	4,9	34	5,0
6	Ефективність ринку товарів	117	3,8	124	3,8	112	4,0	106	4,0
7	Ефективність ринку праці	62	4,4	84	4,2	80	4,1	56	4,3
8	Розвиненість фінансового ринку	114	3,5	117	3,5	107	3,5	121	3,2
9	Рівень технологічного розвитку	81	3,6	94	3,3	85	3,5	86	3,4
10	Розмір/ємність ринку	38	4,6	38	4,6	38	4,6	45	4,5
11	Складність бізнесу	91	3,7	97	3,7	99	3,7	91	3,7
12	Інновації	71	3,2	93	3,0	81	3,2	54	3,4

*2012-2013 рр. вибірка з 144 країн; 2013-2014 рр. вибірка з 148 країн; 2014-2015 рр. вибірка з 144 країн; 2015-2016 рр. вибірка з 140 країн.

Джерело: побудовано автором за даними [9]

Базовими конкурентними перевагами України залишаються: вигідне гео економічне розташування країни, різноманітні запаси природних ресурсів, наявність трудових ресурсів з високим освітнім рівнем та достатньою професійною підготовкою, наявність у деяких галузях промисловості унікальних передових технологій, потужна матеріально-технічна база. Переважання тільки базових факторів не формує передумов конкурентоспроможності економіки у середньо- і довгостроковій перспективі, а їх використання все частіше пов'язано зі зменшенням ефективності та раціональності. Саме в цей час і необхідні інновації, що здатні перетворити несприятливі фактори у конкурентні переваги, значення яких багатократно збільшується в умовах глобалізації. Нині основний постулат економічної теорії стосовно того, що країна отримує конкурентну перевагу розвиваючи ті галузі, які мають надлишок необхідних факторів виробництва, вже не актуальний.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проведений аналіз дав змогу підтвердити значимість індикаторів роздрібного товарообороту у

характеристиці масштабів та рівня задоволення попиту населення, стимулюванні розвитку виробництва та прискоренні оборотності капіталу виробничих підприємств, підвищенні швидкості грошового обігу та покращенні інших макроекономічних показників. До ключових проблем розвитку роздрібного товарообороту підприємств України слід віднести істотні регіональні диспропорції та у його товарній структурі. Однак однією із найбільших загроз є низька частка продажів товарів вітчизняного виробництва. Внутрішній ринок України характеризується згортанням пропозиції товарів вітчизняного виробництва, збільшенням імпортової компоненти у задоволенні внутрішнього попиту і, як наслідок, зростанням негативного сальдо зовнішньої торгівлі промисловими товарами, що формує потенційні загрози національній безпеці України. Тенденція до нарощення частки імпортерів на внутрішньому ринку України не відповідає національним економічним інтересам і стримує потенціал розвитку вітчизняного виробництва. Відтак, необхідним є формування нової моделі внутрішнього споживання, яка б поєднувала інтереси споживачів з перспективами розвитку вітчизняного виробництва. У розробці конкретних адресних заходів щодо подолання вищенаведених

проблем полягатимуть перспективи подальших досліджень у визначеному напрямку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Височин І. В. Роздрібний товарооборот підприємств як індикатор соціально-економічного розвитку / І. В. Височин // Економіка України. – 2013. – №7 (620). – С. 34-43.
2. Давиденко С. В. Вплив розширення внутрішнього ринку на економічне зростання України / С. В. Давиденко // Стратегічні пріоритети. – 2006. – № 1. – С. 93-101.
3. Жаліло Я. А. Системна криза в Україні: передумови, ризики, шляхи подолання: аналіт. доп. / Я. А. Жаліло, К. А. Кононенко, В. М. Яблонський [та ін.]; за заг. ред. Я. А. Жаліло. – К.: НІСД, 2014. – 132 с.
4. Мазаракі А. Ринок споживчих товарів в Україні: посткризові тенденції / А. Мазаракі, В. Лагутін // Економіка України. – 2011. – №9. – С. 17-26.
5. Методичні рекомендації щодо оцінки рівня економічної безпеки України / за ред. академіка НАН України С. І. Пирожкова. – К.: НІПМБ, 2003. – 42 с.
6. Ринки реального сектору економіки України: структурно-інституціональний аналіз / [Точилін В. О., Осташко Т. О., Пустовойт О. В. та ін.]; за ред. В. О. Точиліна; НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2009. – 640 с.
7. Якубовський М. М. Внутрішній ринок як дзеркало проблем української промисловості / М. М. Якубовський // Економіка України. – № 8. – 2012. – С. 4-15.
8. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Всесвітній економічний форум [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/rankings/>

Пугачевская Екатерина Йожефовна

РОЗНИЧНИЙ ТОВАРОБОРОТ ПРІДПРИЯТИЙ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ І ПРОБЛЕМИ

Научная статья посвящена актуальному вопросу изучения тенденций развития розничного товарооборота предприятий Украины и выявлению проблем в его функционировании с учетом пребывания розничной торговли под влиянием трансформационных изменений, обусловленных экономическими, политическими факторами. Цель статьи заключается в исследовании тенденций и проблем розничного товарооборота предприятий Украины. Решение поставленной цели осуществляется на основе характеристики розничного товарооборота как макроэкономического показателя, и определения его связи с такими индикаторами, как уровень покупательной способности населения, стабильность национальной денежной единицы, денежного обращения, уровня бюджетных поступлений и потенциала развития экспорта. Проведен анализ индикаторов социально-экономического развития Украины. Оценены показатели розничного товарооборота предприятий Украины по регионам и товарным группам. Осуществлен анализ объемов выпуска продукции по отдельным видам экономической деятельности. Оценена доля продаж потребительских товаров, произведенных на территории Украины, с целью оценки уровня импортной экспансии на внутреннем рынке. Проведено ретроспективу места Украины в Глобальном рейтинге конкурентоспособности в разрезе 12-ти его составляющих. Научная новизна полученных результатов заключается в определении ключевых угроз растущей импортной экспансии на внутреннем рынке Украины и характеристике взаимосвязи девальвации национальной денежной единицы и ценовой конкурентоспособности отечественных товаров. Практическая значимость заключается в возможности учета проведенных расчетов при выборе методов и инструментов регулирования розничного товарооборота органами государственной власти. В то же время данная проблематика тесно взаимосвязана с совершенствованием регуляторных мер в сфере розничного товарооборота и требует дальнейших исследований в этой сфере.

Ключевые слова: *внутренний рынок, розничный товарооборот, торговое предприятие, условия торговли, конкурентоспособность, девальвация, инфляция, управление товарооборотом, сальдо внешнеторгового баланса.*

Pugachevska Katerina Yo.

RETAIL TURNOVER OF ENTERPRISES IN UKRAINE: TRENDS AND ISSUES

The scientific article is devoted to the assessment of trends of retail turnover of enterprises in Ukraine and identifying problems in its operation due to the influence of transformational changes on retailers caused by economic and political factors. The purpose of the article is to study the trends and issues of the retail turnover of enterprises in Ukraine. Solution of the goal is based on the characteristics of retail turnover as a macroeconomic indicator, and determining its relationship with such indicators as the level of purchasing power, the stability of the currency, monetary status, the level of revenue, the scope of import consumption and export potential. The analysis of social and economic development indicators in Ukraine has been given. The indices of retail trade turnover of enterprises in Ukraine by region and commodity groups have been reviewed. The analysis of the volume of production for certain economic activities has been represented. The share of consumer goods sales produced in Ukraine has been estimated, in order to assess the level of import expansion in the domestic market. A retrospective of Ukraine's overall competitiveness ranking in terms of its 12 components has been researched. Scientific novelty of the results is to identify the challenges of growing import expansion in the domestic market of Ukraine and the characterization of the relationship devaluation of the national currency and price competitiveness of national goods.. The practical significance is the possibility to take into account the calculation

results while choosing the methods and tools of retail trade turnover regulation by state authorities. However, this subject is closely linked with the improvement of regulatory measures in the area of retail turnover and requires further research in this area.

Keywords: internal market, retail turnover, trading company, import dependence, trading conditions, competitiveness, devaluation, foreign trade balance.

Одержано 10.09.2016 р.

УДК 658:330.322

Феср Оксана Валеріївна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту
та управління економічними процесами,
Мукачівський державний університет

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті визначено, що інтенсивний розвиток економіки може бути досягнуто за рахунок залучення і ефективного використання інвестиційних ресурсів. Основними вимогами сьогодення, що висуваються перед державою в процесі інтеграції до світового економічного простору, є формування механізму інвестиційної діяльності, важливою складовою якого є механізм інвестиційного забезпечення. Метою статті є визначення рівня достатності інвестицій та аналіз інвестиційного забезпечення українських підприємств. У статті використовувались такі методи наукового дослідження: ретроспективний, групування та узагальнення, статистичний, синтезу та порівняння. Теоретичну і методологічну основу наукового пошуку складають праці вітчизняних вчених з питань інвестиційного забезпечення, а також статистичні дані. Встановлено, що інвестиційне забезпечення підприємства – це процес акумулювання необхідного обсягу інвестиційних ресурсів шляхом реалізації відповідної інвестиційної політики. Розкрито основні складові механізму інвестиційного забезпечення. Державна інвестиційна політика як складова економічної політики країни – механізм впливу через інструменти податкової, грошово-кредитної, амортизаційної, науково-технічної політики на суб'єкти підприємництва. На основі проведеного розрахунку показника рівня достатності інвестицій встановлено, що в досліджуваному періоді рівень достатності менший порогового значення, що свідчить про дефіцит інвестиційних коштів. На основі аналізу статистичних даних обсягу капітальних інвестицій встановлене їх зменшення. Встановлено, що власних коштів і кредитів банків не є достатньо для того, щоб забезпечити інтенсивний розвиток економіки. Виявлено нерівномірний розподіл інвестицій за видами економічної діяльності, що також гальмує структурні перетворення. Визначено, що потенційними джерелами інвестиційних ресурсів мають стати кошти іноземних інвесторів та заощадження населення. Наукова новизна дослідження полягає у формуванні власного визначення поняття інвестиційна політика підприємства – це інвестиційна діяльність підприємства, спрямована на комплексне перетворення виробничо-господарської та управлінської діяльності. Тема інвестиційного забезпечення є багатогранною, дискусійною та невичерпною, актуальним є проведення подальшого дослідження з даної проблематики.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційне забезпечення, державна інвестиційна політика, інвестиційна політика підприємства, інтенсивний розвиток економіки.

ВСТУП

Постановка проблеми. Розвиток українських підприємств відбувається в складних внутрішніх і зовнішніх умовах. З однієї сторони, порушення територіальної цілісності, втрата контролю над частиною промислового комплексу (потенціалу) країни, переважання сировинної складової у виробництві і експорті відповідно, використання фізично і морально застарілого обладнання, низький рівень освоєння інновацій з іншої – глобалізаційні

процеси, які змушують змінювати суб'єкти господарювання принципи і завдання ведення бізнесу, щоб бути конкурентними на зовнішніх ринках. Все це вимагає пошуку нових підходів ведення господарської діяльності і ще більше актуалізує необхідність мобілізації і використання інвестиційних ресурсів, які в кінцевому результаті забезпечили і прискорили економічний розвиток вітчизняних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інвестиційної діяльності і інвестиційної активності розкрито в працях І. Бланка,